

Advies over de ontwikkeling van slikken en schorren ter hoogte van Fort Filip

Adviesnummer:	<u>INBO.A.3827</u>
Auteur(s):	Gunther Van Ryckegem
Contact:	Niko Boone (niko.boone@inbo.be)
Kenmerk aanvraag:	e-mail van 06 september 2019
Geadresseerden:	De Vlaamse Waterweg nv Afdeling Zeeschelde - Zeekanaal T.a.v. Piet Thys Lange Kievitstraat 111-113, bus 44 2018 Antwerpen Piet.Thys@vlaamsewaterweg.be
Cc:	De Vlaamse Waterweg nv Michael De Beukelaer-Dossche (Michael.DeBeukelaer-Dossche@vlaamsewaterweg.be)

Dr. Maurice Hoffmann
Administrateur-generaal wnd.

Aanleiding

In functie van de dijkwerken voor het Sigmaplan, wordt de getijdenhaven in Lillo verplaatst. Hierdoor gaat ca. 2 ha slikken en schorren verloren. Ter compensatie zullen elders 4 ha slikken en schorren gecreëerd worden. De Vlaamse Waterweg en ANB wensen een beeld te krijgen van de toekomstige habitatooppervlaktes na de inrichting van het Sigmaproject ter hoogte van Fort Filip.

Vraag

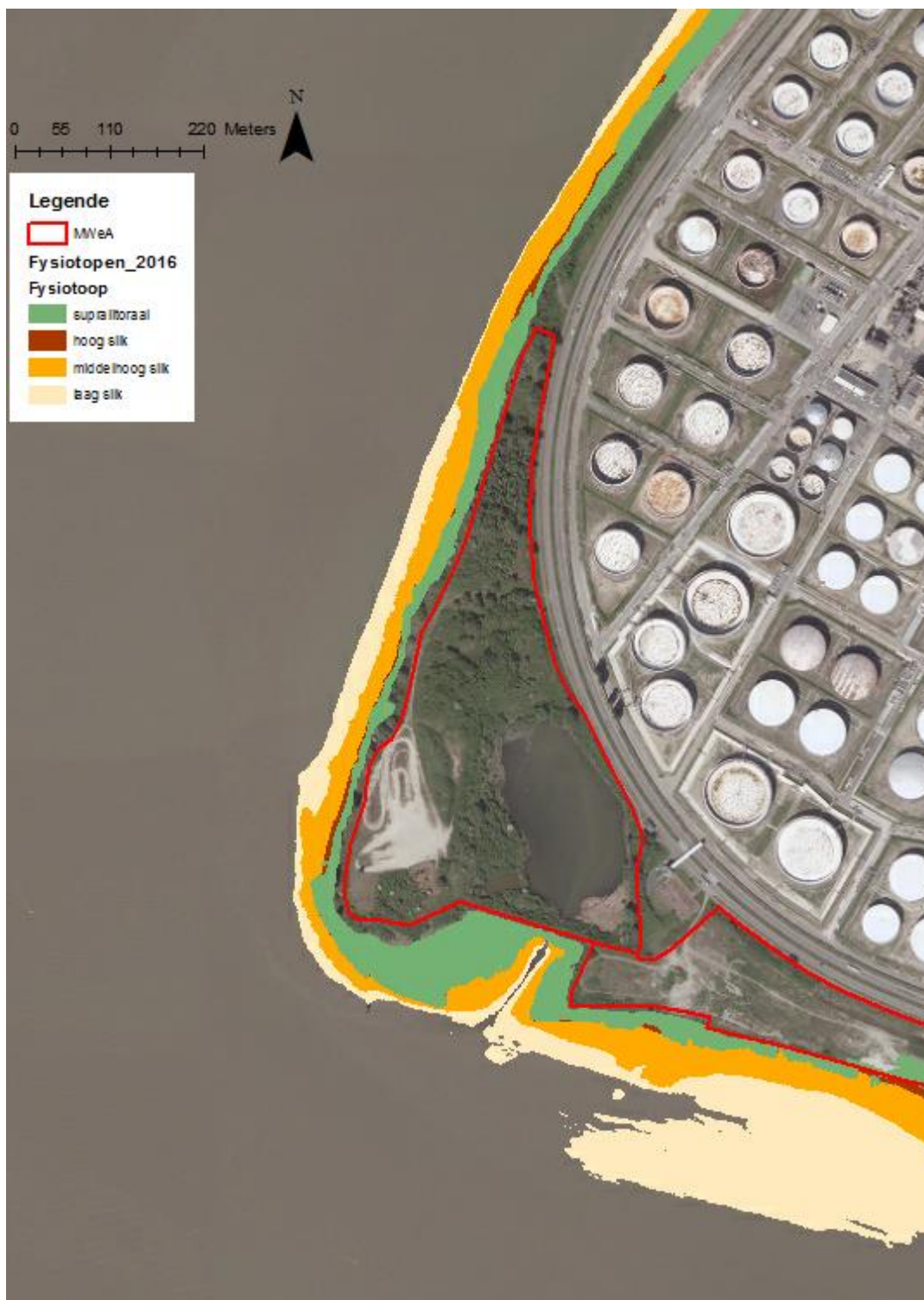
Hoeveel hectaren nieuwe slikken en schorren worden gecreëerd ter hoogte van Fort Filip op basis van het huidige inrichtingsplan?

Toelichting

Fort Filip is een van de Sigmaprojectgebieden opgenomen in het Meest Wenselijke Alternatief (MWeA – Couderé *et al.*, 2005). De doelstelling is om binnen de contour van het MWeA 11,66 ha estuariene natuur te realiseren door het afgraven en ontpolderen van de zone. Studiewerk wees uit dat het Sigmaprojectgebied niet volledig kan ingericht worden als estuariene natuur omwille van erfgoedwaarden (de historische site van het fort) en de aanwezigheid van verontreiniging door olieproducten in het fort en in de vijver. De Vlaamse Waterweg nv maakte een aangepast inrichtingsplan en vertaalde dit in een hoogtemodel (figuur 2). Om een kwaliteitsverbetering van de aanwezige estuariene natuur te kunnen realiseren, werd voor dit aangepaste plan deels gewerkt buiten de contour van het MWeA.

Op basis van het aangeleverd hoogtemodel maakten we een inschatting van de resulterende habitats net na de inrichting. Dit gebeurde door een herclassificatie van het hoogtemodel naar fysiotoopen¹. De gehanteerde grenzen zijn beschreven in tabel 1.

¹ Habitats afgebakend op basis van fysische eigenschappen i.e. de hoogteligging bepaald op basis van getijkarakteristieken.

Figuur 1. Huidige situatie van de zone Fort Filip met weergave van de aanwezige fysiotoop en de contour van de doelzone van het MWeA.

Tabel 1. Hoogtegrenzen van de habitats (fysiotopen) met de overeenkomstige getijkarakteristiek (gebaseerd op getijddata 2012-2016 – tijpost Kallo, data Waterbouwkundig Labo).

LW30 = laagwaterstand voor 30 percentiel van de laagwaters. DD = droogvalduur met aanduiding van het percentage tijd niet overstroomd. HW = Hoogwaterstand met percentiel van de hoogwaters (bv. HW85 = 85 percentiel van de hoogwaters komt tot die hoogte, vanaf deze hoogte kan schorontwikkeling starten).

Hoogte (mTAW)	Omschrijving habitat (fysiotoop)	Getijkarakteristiek
< -0,25	Water	Lager dan LW30
-0,25 – 1,03	Laag slik	LW30 – DD25
1,03 – 4,02	Middelhoog slik	DD25 – DD75
4,02 – 4,88	Hoog slik	DD75 – HW85
4,88 – 6	Schor	HW85 – HW95
6 – 6,8	Hoog schor	HW95 – HW100 (Hoog supralitoraal)
>6,8	Buitengrens estuariene natuur (dijk)	Uitzonderlijk (< 4 keer per jaar)

Figuur 3 toont de voorspelde habitatconfiguratie in Fort Filip net na de inrichting. De uitgangshoogte van het grootste deel van de nieuwe habitats bevindt zich op slikniveau. Op termijn zullen de slikken ophogen en evolueren naar schor. De voorziene schoroppervlakte voor dit gebied is net na inrichting minimaal en enkel als smalle gordel aan de dijkvoet zichtbaar.

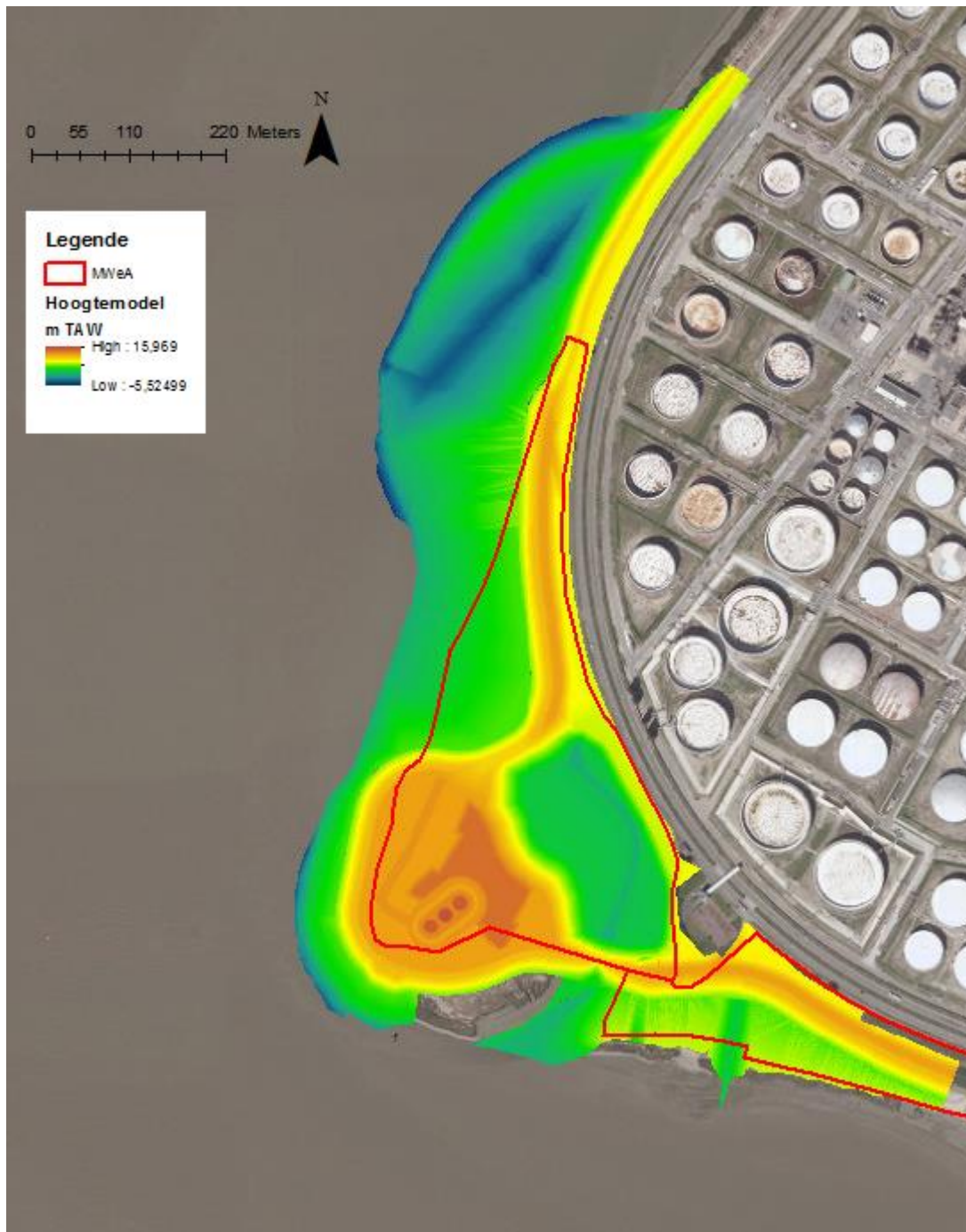
Figuur 4 en figuur 5 tonen de zones waar op basis van de hoogteligging nieuwe slikken en schorren zullen ontstaan net na de inrichting. Hierbij maken we een onderscheid tussen de doelzone van het Meest Wenselijke Alternatief (11,66 ha estuariene natuur, MWeA – Couderé *et al.*, 2005), de zone waar de huidige slikken en schorren zich bevinden (data fysiotopenkaart INBO - 2016) en de zone waar extra nieuwe slikken worden gerealiseerd buiten de contour van het MWeA.

Binnen de contour van het MWeA ontwikkelt zich een oppervlakte van 2,2 ha nieuw slik (figuur 5), terwijl 0,8 ha schor verdwijnt onder een verbrede dijk ten zuiden van Fort Filip. Netto ontstaat er dus 1,4 ha extra estuariene natuur in de MWeA contour. Bij de planvorming was het duidelijk dat het niet haalbaar was om de voorziene doelstelling van 11,6 ha nieuwe estuariene natuur te halen. Om het tekort te milderen, werd voorgesteld om een habitatkwaliteitsverbetering te realiseren door het omzetten van een aangrenzende hoogdynamische, ecologisch minder waardevolle diepe geul in ecologisch waardevoller ondiep water en slikken. Dit wordt gerealiseerd door de aanleg van een strekdam en het herprofilen en verbreden van de huidige slikken met zand afkomstig van een grondstock. Op basis van de hoogteligging situeert de strekdam zich in de zone van middelhoog slik (figuur 2). De strekdam zal bestaan uit breuksteen en kan niet beschouwd worden als functioneel slikhabitat². In de oksel van de strekdam zal zich na aanleg een zone ondiep water (2 ha) bevinden die geleidelijk overgaat in een nieuw aangelegd slikgebied van 1 ha buiten de contour van het Meest Wenselijke Alternatief van het geactualiseerde sigmaplan (zone A, figuur 4). De overige inrichting zal vooral resulteren in het inruilen van een habitat voor een ander habitat. De aanwezige slikken en schorren worden geherprofileerd tot een nieuw slik. De zone waar algemeen een kwaliteitsverbetering kan gerealiseerd worden, schatten we op 7,5 ha (figuur 5).

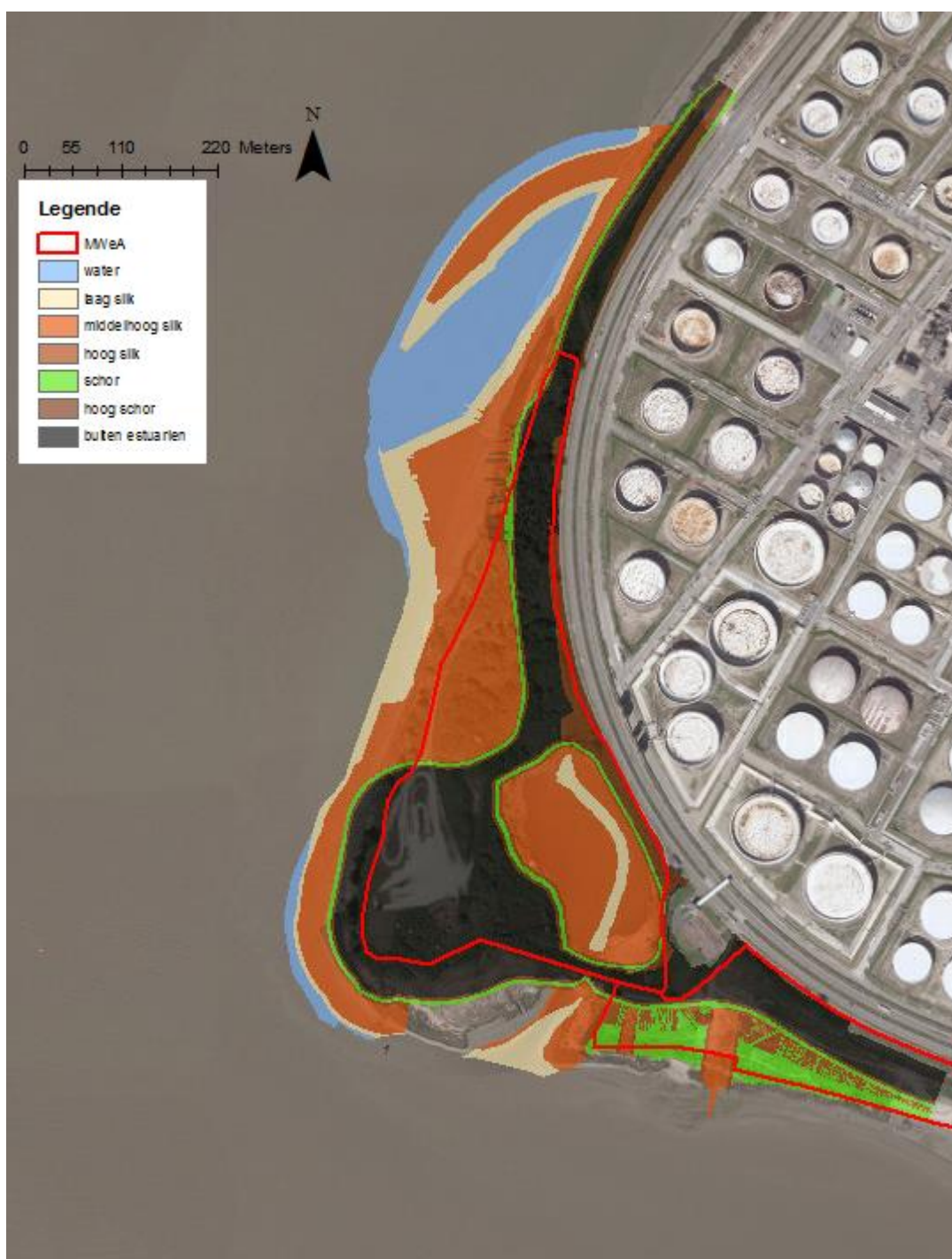
In totaal wordt 3,2 ha nieuw slikken- en schorrengebied gerealiseerd net na de aanleg. Hiervan ligt 2,2 ha binnen de contour van het MWeA. Eén hectare is gelegen buiten de contour van de doelzone van het MWeA. De inrichting resulteert ook in het vernietigen van

² Een functioneel slikhabitat is een zone met zacht substraat waar bodemleven kan opbouwen en kan gevoerageerd worden door bv. watervogels en vis. De ecologische waarde van zones met hard substraat is beperkt.

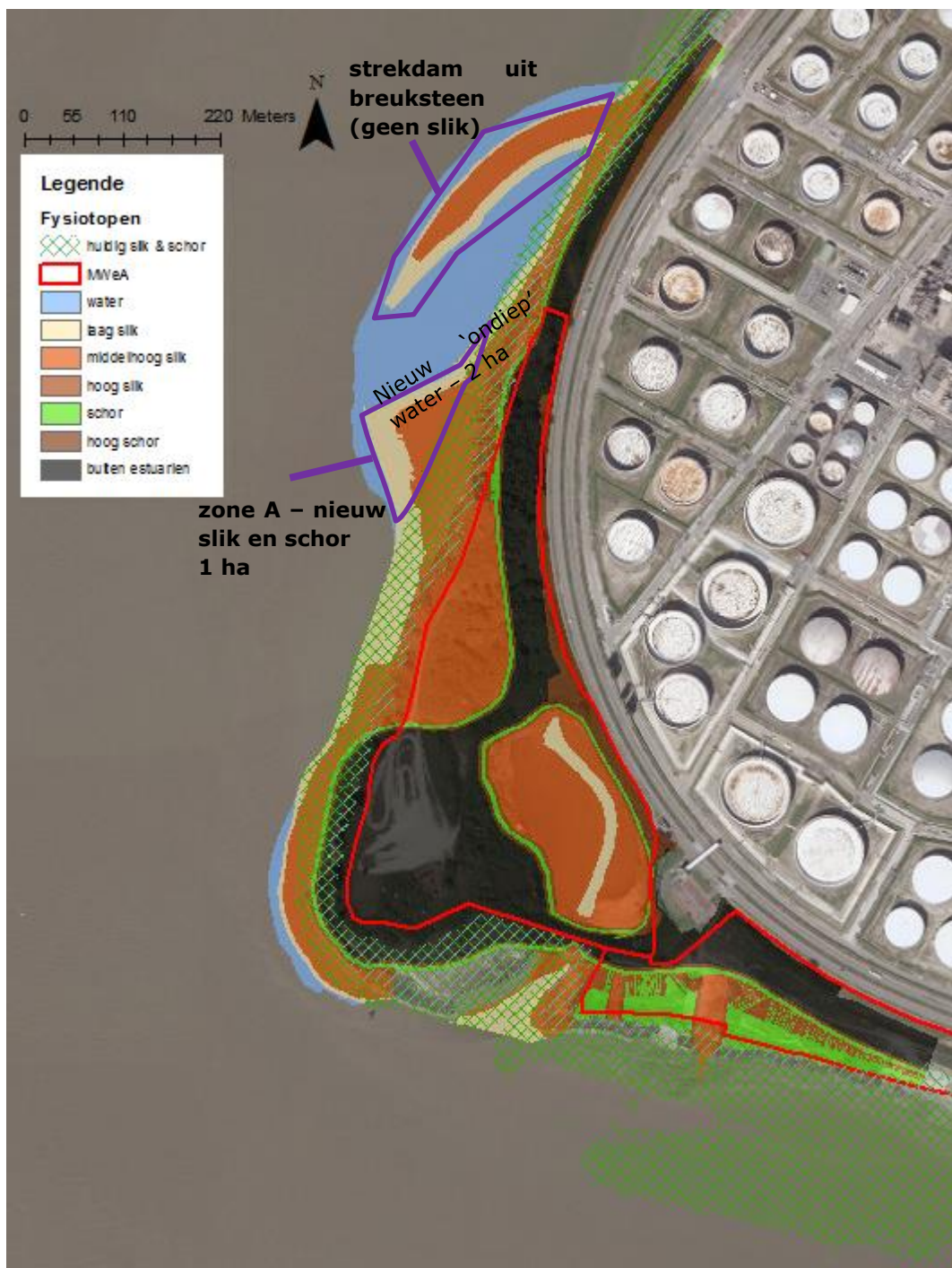
0,8 ha schor waardoor de nettowinst estuariene natuur 2,4 ha bedraagt, waarvan 1,4 ha binnen en 1 ha buiten de doelzone van het MWeA. Daarnaast is er een habitatkwaliteitsverbetering in een zone van ongeveer 7,5 ha.

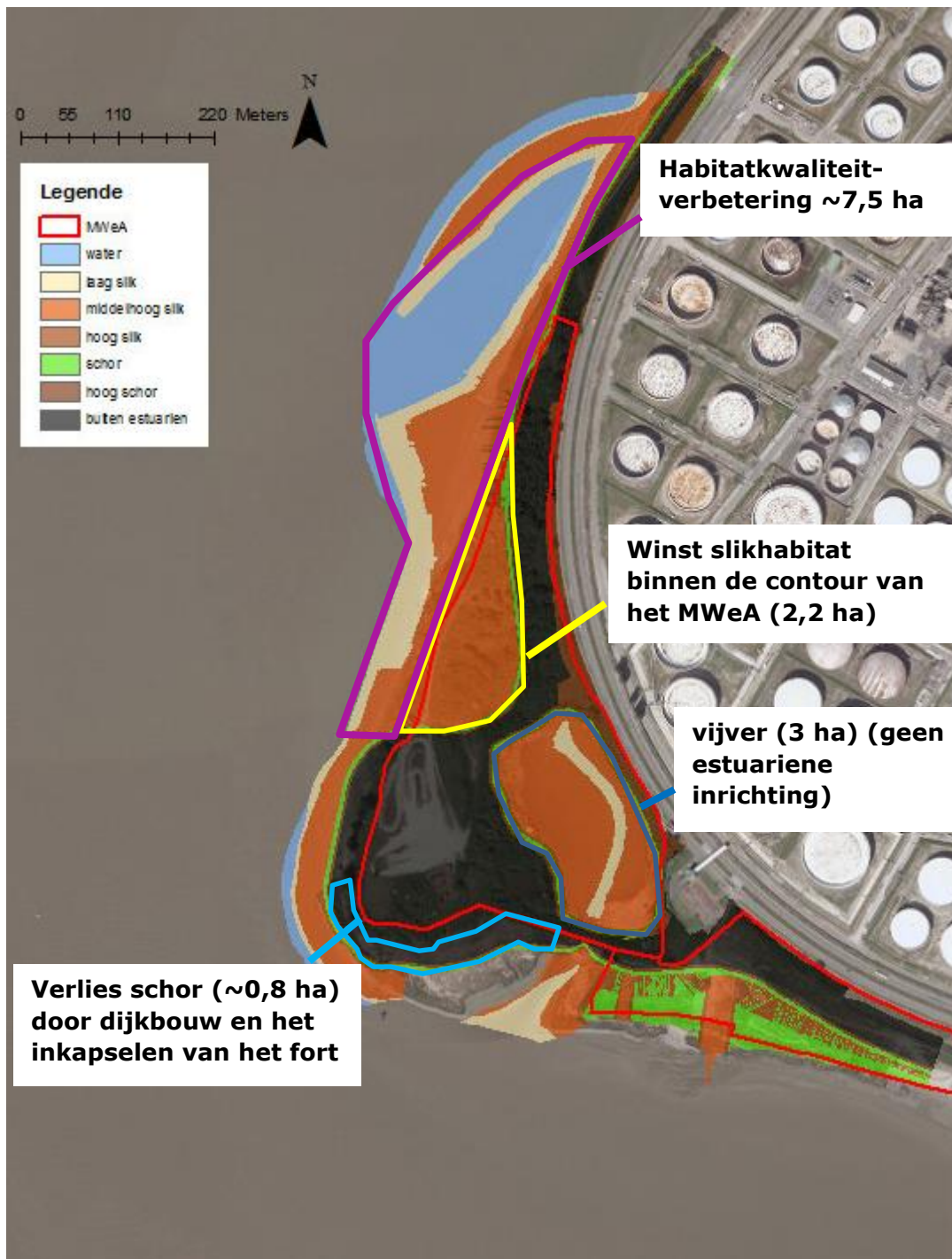
Figuur 2. Hoogtemodel (m TAW) van de voorziene inrichting van Fort Filip met weergave van de contour van het Meest Wenselijke Alternatief (MWeA) van het geactualiseerd Sigmaplan.

Figuur 3. Voorspelde habitatconfiguratie net na inrichting van Fort Filip op basis van het hoogtemodel in Figuur 2 en de hoogtegrenzen van de fysiotopen in tabel 1.

Figuur 4. Overlaykaart van het inrichtingsplan met de ecotopenkaart (fysiotopen INBO-2016 groen gearceerd) om de zone A te situeren waar nieuwe slikken en schorren worden gecreëerd buiten het MWeA.

Figuur 5. Voorspelde habitatconfiguratie. Met aanduiding van de zones waar nieuwe slikken en schorren binnen het MWeA, habitatkwaliteitsverbetering en schorverlies gerealiseerd wordt.

Conclusie

In totaal wordt 3,2 ha nieuw slikken- en schorregebied gerealiseerd net na aanleg. Hiervan ligt 2,2 ha binnen de contour van het Meest Wenselijke Alternatief van het geactualiseerde Sigmoplan (MWeA). Eén hectare is gelegen buiten de contour van de doelzone van het MWeA. De inrichting resulteert ook in het vernietigen van 0,8 ha schor, waardoor de nettowinst aan estuariene natuur 2,4 ha bedraagt, waarvan 1,4 ha binnen en 1 ha buiten de doelzone van het MWeA. De in het Meest Wenselijke Alternatief geformuleerde doelstelling voor dit gebied bedroeg 11,66 ha. Er is dus een tekort op de oppervlaktebalans in deze doelzone. Om dit te milderen voorziet de herinrichting een habitatkwaliteitsverbetering in een zone van ongeveer 7,5 ha.

Referenties

Couderé K., Vincke J., Nachtergaele L., Van den Bergh E., Dauwe W., Bulckaen D. & Gauderis J. (2005). Geactualiseerd Sigmoplan voor veiligheid en natuurlijkheid in het bekken van de Zeeschelde: synthesesnota. Waterwegen & Zeekanaal NV: Antwerpen. II, 74 pp.